

פנימיות

מחשבת החסידות לעולם התורה

91

כסלו
ה'תשנ"ח

להתגלות מיוחדת. הרבי יצא אל המרפסת אחרי תפלת ערבית, ועודד במשך חמש דקות את שירת ה"יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד". הרבי מלך המשיח עודד בתנועות חזקות, ואף הניף את ידו השמאלית למעלה מארבעים פעמים, בתנועות רחבות וסיבוביות הזכורות משנים כתיקונם.

התגלות הניצוץ הפנימי

האם גם מאורעות ראש חודש כסלו, קשורות להתגלות השמן שבתורה?

אומר הרבי, שחודש כסלו רומז, שכל העניינים הנסתרים והמכוסים – "כס", מתגלים – "לו" – מספר ל"ו שמורה על שלימות גילוי ששת המידות כפי שהם כלולות האחת בחברתה (שש כפול שש), וגם גימטרייה של המילה "אלה", הנאמרת על דבר הגלוי דווקא.

זהו עניינה של הגאולה – התגלות האלוקות בתוך העולם (מלשון העלם). לכן זכה חודש כסלו להיקרא גם בשם "חודש הגאולה", על שם הגילויים הטמירים והנשגבים להם זכה עמנו בחודש זה.

מוסיף הרבי ואומר, שכבר בראש חודש כסלו, מתגלה בכל אחד ואחד מישראל ניצוץ משיח החבוי בו, שהוא ניצוץ מנשמתו של משיח, וגילוי זה פועל חידוש בכל מציאותו ובכל ענייניו של האדם שנעשים חדורים בניצוץ המשיח, ועל ידי גילוי זה נעשה גם התגלות וביאת משיח כפשוטו.

לא יהיה זה פלא, אם כך, שדווקא בחודש כסלו מתגלים כל העניינים הכי נעלים, ובאים לידי גילוי. נס פך השמן בחנוכה, ראש השנה לחסידות בי"ט בכסלו, וחג הגאולה של האדמו"ר האמצעי.

וכמה מתבקש הוא הדבר, שבראש חודש כסלו מתגלה הרבי מלך המשיח – הנשיא דתורת החסידות – לעיני החסידים, ובו ביום בשנת תשנ"ג, מעודד את גילוי זהותו כמלך המשיח קבל עם ועדה.

נעורר כל אחד בעצמנו את עצם הנשמה – ניצוץ משיח שבנו, ונוסיף בקיום המצוות ולימוד פנימיות התורה, ונזכה מהרה להתגלותו השלימה והמיידית של מלך המשיח.

חודש גילוי הסוד

בחודש כסלו הסודות הפנימיים הולכים ונחשפים – מימי החשמונאים ועד לדור הגאולה

תקס"א, הוא שוחרר בחודש כסלו, וגם האדמו"ר האמצעי יצא לחופשי ממאסרו בי בכסלו.

פך השמן הטהור המשיך להתגלות, ולימוד החסידות נהיה ללחם חוקם של רבים.

ראש חודש כסלו

בשמיני עצרת בשנת תשל"ח, לאחר שבוע חסר שינה ומאמץ עילאי, בעיצומם של ההקפות, ביקש הרבי ממזכירו – בפנים חיוורות – שיביא לו כסא לשבת. הרבי התיישב ועצם את עיניו, מאוחר יותר יאמרו הרופאים שהיה זה התקף לב קשה.

חלפו להן השנים, ובשנת תקנ"ט, באותו החודש – חודש כסלו, הגיע גילוי השמן – חלק הסוד שבתורה, לשיא חדש. מפיצה של תורת החסידות שהחלה להתפשט ולהתגלות – האדמו"ר הזקן, נאסר לאחר הלשנה, ובי"ט בכסלו יצא מן המאסר, כאשר הוא מצווה על ידי רבותיו (הבעש"ט והמגיד), להפיץ ולהנחיל את תורת החסידות יותר ויותר.

הרבי לא הסכים בשום פנים ואופן להתפנות מ-770 לבית הרפואה, ושהה בחדרו, כאשר טובי הרופאים ומכשור רפואי מתקדם שהובאו במיוחד, מסייעים לנתינת הטיפול הרפואי המתאים.

בראש חודש כסלו, יצא הרבי לראשונה מ-770 אל ביתו, ובכך הוא נגלה סוף סוף לחסידים אשר רצונם הוא "לראות את מלכנו". ומיני אז, הפך ראש חודש כסלו ליום חג בחסידות חב"ד.

גם בראש חודש כסלו תשנ"ג, זכו החסידים

ימי חנוכה הקרבים ובאים, מציפים מידי שנה מחדש את השאלה "מאי חנוכה" – "על איזה נס קבועה"? האם הנס הגדול היה ניצחונם הגשמי של מעטים מול רבים, של עם ישראל הנאנק תחת מגף הברזל של היוונים? או שדווקא הניצחון הרוחני של טמאים ביד טהורים, והדיפתה של התרבות האלילית הוא העיקר? או אולי גם וגם?

תורת החסידות מבארת, שעיקר הנס של חנוכה היה הניצחון וההצלה הרוחניים. מסירות נפשם של החשמונאים, הביאה לגילוי אלוקי נעלה שלמעלה מכל מדידה והגבלה, אשר בא לידי ביטוי בנס פך השמן, כאשר בצורה על טבעית, דלקה כמות שמן המספיקה ליום אחד, למשך שמונה ימים.

השמן כידוע, רומז על החלק הנסתר של התורה "רזין דרזין דאורייתא" – פנימיות התורה. ומציאתו של פך השמן הטהור, מדגישה את הניצחון של קדושת התורה, על היוונים שביקשו "להשכיחם תורתך" – לטמא ח"ו את הקדושה שבתורה.

נס פך השמן החסידי

במשך שנים רבות, פך השמן נותר חתום, ורק ליחידי סגולה הותר ללמוד ולהגות בסודות התורה. עד שבא האריז"ל, וגילה כי בדורות האחרונים לא רק שהלימוד מותר, אלא ש"מצוה לגלות זאת החכמה".

חלפו להן השנים, ובשנת תקנ"ט, באותו החודש – חודש כסלו, הגיע גילוי השמן – חלק הסוד שבתורה, לשיא חדש. מפיצה של תורת החסידות שהחלה להתפשט ולהתגלות – האדמו"ר הזקן, נאסר לאחר הלשנה, ובי"ט בכסלו יצא מן המאסר, כאשר הוא מצווה על ידי רבותיו (הבעש"ט והמגיד), להפיץ ולהנחיל את תורת החסידות יותר ויותר.

גם כאשר נאסר האדמו"ר הזקן שוב, בשנת

להחיות נפשות (ומכיוון שזה מספיק, אין לגלות יותר מכך).

אבל כדי להתכונן לגאולה, צריך ללמוד את פנימיות התורה בהרחבה, ובהבנה והשגה, שתהיה כמו "מזון" לנפש, שהרי בגאולה תהיה השגה גמורה בידיעת השם, וההכנה לכך צריכה להיות בהתאם.

החידוש של תורת חב"ד

זהו גם החידוש וההוספה של תורת חסידות חב"ד, על תורת הבעש"ט.

הבעש"ט, המגיד ותלמידיהם גילו את החסידות באופן של נקודות ובקיצור. אבל תורת חסידות חב"ד היא באופן של "הרחבה" ושקלא וטריא, בהבנה והשגה – חכמה בינה דעת.

ויש לומר, שהשינוי וההוספה באופן גילוי החסידות, הוא זה שגרם לקטרוג החדש על אדמו"ר הזקן, ומפני כך לא הועיל לו המשל על בן המלך.

כדי להציל את עם ישראל, היו צריכים ל"טיפה אחת" שתיכנס ותציל את חייו של בן המלך, וכפי שאכן רואים שתורת החסידות של הבעש"ט ותלמידיו, העמידה יראים ושלמים לאלפים ורבבות.

אבל כאשר אדמו"ר הזקן התחיל לגלות את החסידות גם כהכנה לגאולה, בהרחבה ובהבנה והשגה, דבר שאינו מוכרח להצלת חייו של בן המלך, נתעורר עליו הקטרוג.

ולכן חשב אדמו"ר הזקן, שבאמת אולי יש להפסיק בגילוי החסידות בדרך זו, וללמד חסידות כמו שאר חבריו תלמידי המגיד. אבל על זה אמרו לו רבותיו, שעל ידי מסירות נפשו וישיבתו במאסר, פעל למעלה, שיהיה ניתן לגלות את תורת החסידות בהרחבה, כהכנה לגאולה, "כמים לים מכסים".

מוכרחים להתכונן

מכל הנ"ל מובן, שעל כל אחד ואחד לא להסתפק בלימוד פנימיות התורה בנקודות ובקיצור, אלא, יש ללמוד כהכנה לגאולה, באופן של הבנה והשגה דווקא, וגם אם לדעתו אין חייו הרוחניים בסכנה ח"ו, אין הוא יכול להסתפק בלימוד גמרא, הלכה, מוסר, או אפילו תורת הבעש"ט ותלמידיו, אלא צריך ללמוד את תורת החסידות באופן דחב"ד – חכמה בינה ודעת.

ובאמת, מצד ירידת הדורות, מוכרח הוא לימוד החסידות באופן של דעת דווקא, כדי לעבדהו בלבב שלם.

ועל ידי הפצת מעיינות החסידות בכל מקום, נזכה לביאת המשיח, ול"מלאה הארץ דעה את ה'", במהרה בימינו ממש.

(ע"פ לקו"ש ח"ל שיחה לי"ט כסלו)

להאכיל את בן המלך

מהו המשל על בן המלך החולה? איזה קטרוג הסיר המשל, ומדוע הוא לא הועיל במאסרו של האדמו"ר הזקן? מדוע צריכה תורת החסידות להתגלות יותר ויותר בכל דור? ומהו ההבדל בין תורת הבעש"ט לתורת חסידות חב"ד?

כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך", כלומר, יש הגבלות ותנאים לגילוי חכמת הקבלה, תנאים שגם נפסקו להלכה ברמב"ם, ואס"כ, מהו מקור ההיתר לגילוי תורת הסוד?

קודם כל, יש לדעת, כי ההגבלות והתנאים ללימוד חכמת האמת, אינו איסור מצד ה"חפצא" – שנגזר על חלק זה של תורתנו הקדושה להיות נעלם ונסתר, אלא האיסור הוא מצד ה"גברא" – שלימוד חכמה זו עלול להביאו לידי היזק אם לא יבין כראוי את הדברים.

וכפי שרואים בדברי הרמב"ם על אחרית הימים, ש"לא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים". כלומר, האנושות כולה תעסוק באותה התקופה רק בלימוד חכמת האמת, כי אז יהיו במצב שכל אחד ואחד יכול להתעמק בה כראוי.

שנית, גם לפני הגאולה, בדורות אלו האחרונים, החל מזמנו של האריז"ל – מותר ומצוה לגלות זאת החכמה, ושני ביאורים בדבר:

(א) משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך". מצד גודל ירידת הדורות, שנתמעטו הלבבות והרע גובר, מן ההכרח לגלות את פנימיות התורה, המעוררת את כוחותיו הפנימיים והנסתרים של האדם להתגבר על חשכת הגלות, ולעבוד את ה' מתוך אהבה ויראה. זהו "פיקוח נפש" רוחני.

(ב) כהכנה לגאולה שהוא "יום שכולו שבת ומנוחה", על דרך ההלכה שצריך לטעום בערב שבת ממאכלי השבת – "טועמיה חיים זכו".

להאכיל או להציל?

בהתאם לשני הטעמים להכרח לימוד החסידות בדורותינו, ישנם שני אופנים בגילוי תורת החסידות:

(א) גילוי פנימיות התורה בצורה נקודתית ובקיצור.

(ב) גילוי באופן מבואר ומוסבר בהרחבה, בהבנה והשגה ("יתפרנסון" בלשון הזוהר) באופן שנעשה מזון לנפש.

בשביל "פיקוח נפש" רוחני, מספיק גילוי בנקודות ובקיצור. כי בכח "המאור שבה"

בתקופת נשיאותו של הרב המגיד ממעזריטש, מצאו כתב של חסידות שהתגלגל במקום לא ראוי. קטרוג נורא התעורר על הרב המגיד, על שמפרסם את סודות התורה באופן כזה שיכולים להתגלגל בראש כל חוצות. כאשר ראה האדמו"ר הזקן – תלמידו החביב של הרב המגיד, את הקטרוג המתהווה, הביא לכך משל שביטל את הקטרוג.

בנו של המלך חלה במחלה מסוכנת, אשר הדרך היחידה לרפואתו היא שחיקת האבן היקרה והנדירה שהייתה קבועה בכתרו של המלך, שבה תלוי כל היוקר של כתר המלך. את האבן יש לשחוק ולערב במים, את התערובת ישפכו לשפתיו של הנסיך, מתוך תקווה שאולי תיכנס טיפה אחת אל פיו, ותרפאו. האם כדאי למלך לשחוק את האבן שבכתרו? התשובה היא חד משמעית וברורה – כן.

כך גם בנמשל, כדאי הוא פרסום רזי התורה "האבן שבכתר המלך" בראש כל חוצות, כדי להציל את בן המלך "עם ישראל" הנמצא בסכנה חיים ורוחנית.

"כשתצא תאמר יותר"

על מאסרו של האדמו"ר הזקן, מסופר, שפעם אחת באו לבקרו רבותיו מעולם האמת – הבעש"ט והרב המגיד, בתא כלאו.

שאלם האדמו"ר הזקן: למה מגיע לו שישב במאסר ומה תובעים ממנו? והשיבו לו: שנתחזק עליו הקטרוג על שאומר דברי חסידות הרבה ובגילוי. ושאל אותם: וכאשר אצא מכאן – האם אפסיק מלומר דברי חסידות? והשיבו לו: כיון שהתחלת אל תפסיק, ואדרבה, לכשתצא תאמר יותר.

מסיפור זה למדים, שהמאסר של רבינו הזקן, הגיע ונשתלשל מקטרוג שהיה עליו למעלה, על שמגלה את סודות התורה, ולכן חשב אפילו להפסיק. והדבר תמוה. הרי כבר בימי המגיד ביטל אדמו"ר הזקן את הקטרוג על גילוי החסידות עם המשל על בן המלך, ומדוע לא הועיל, לו עצמו, אותו המשל? ועד שחשב להפסיק ללמד חסידות?

ההכרח לגילוי תורת הקבלה

ידועה הוראת חז"ל (חגיגה יג), "דברים שהם

מפיץ אור בכפר יונה

איך הגיע בחור ממדרשיית נעם לחסידות חב"ד? איזו הוראה מיוחדת הוא קיבל מהרבי? למי יש קבלות להצלחה מובטחת? • ראיון מיוחד עם הרב נחמיה שמרלינג, שליח הרבי בכפר יונה

ספר לנו קצת על עצמך..

גדלתי בתל אביב במשפחה חבדית שורשית (לדעת רבים, משפחת שמרלינג היא משפחת חסידי חב"ד הראשונה באה"ק), שכרבות ממשפחות חב"ד הוותיקות, שנות המאבק של טרם קום המדינה וכו' הרחיקו אותן משמירת תורה ומצוות או משכו לכיוון המזרחי.

במקרה שלנו, גדלתי במשפחת הכיפה הסרוגה, עם לב חם והתרפקות רבה על ניגוני חב"ד וההוויה החבדית ההיסטורית בבחינת "היוזמנים".

המרכז החסידי באותן שנים בתל אביב התרכז בבית הכנסת "מרכז חב"ד" שברחוב נחלת בנימין.

אנו גרנו בשכונת "מאה שערים" התל אביבית (כן, יש שם שכונה כזאת..), ואבי ש' ובני הדודים, כולם אנשי הכיפה הסרוגה, שמרו באדיקות על המניין שהתקיים בבנין הישיבה המתולוגי ברחוב הרב קוק 16.

מראה פניהם של החסידים שהיו פוקדים מעת לעת את בית הכנסת שלנו, ובראשם הרב שלום בער בוטמן, וכן שיעורי השל"ה בקיץ תשל"ו על ידי התמימים מענדי ברוד ויוסף יצחק בוטמן, הדליקו את הניצוץ החבוי.

בשנת תשל"ז עקרה המשפחה לרעננה, ואני למסלול הישיבות התיכוניות. שם התחזק הקשר והתעצם סביב שיעור התניא שמסר הרב בוסטומסקי במדרשיית נעם, ועם סיום לימודי שם התייצבתי בשיעורי 'תומכי תמימים' בכפר חב"ד והפכתי להיות 'תמים' מהמנין.

מה גרם לך להיות חסיד חב"ד?

אם אחפש היום סיבות להתקרבותי.. קודם כל "זרוק חוטרא לאוירא – אעיקריה קאי", אני מניח שבשנות הילדות היה זה ה"ריח" החסידי שעלה מחסידי חב"ד הנ"ל שפקדו את בית הכנסת, החיוך, המתינות בתפילה, שפת הגוף ב"קידוש" הקצר שהיה אחר התפילה.

אך הצעד המשמעותי ביותר היה ההתוודעות לתורת החסידות. שיחה מיוחדת של הרבי שהרטיטה את נפשי. קונטרס "ומעין מבית ה'" שפרס בפניי את מלחמת היצר ותחבולותיו. שיעורי התניא ומאמרי החסידות – הללו פשוט "הדביקו" אותי לחב"ד.

היו שניסו להניא אותך מהמהלך?

ככל שהתקרבותי, בפרט בשנות לימודי במדרשייה, עשו כולם הכל בכדי להניא אותי מ"ההחלטה המסוכנת". הסבא והסבתא משני הצדדים, אמונים על תנועת המזרחי, ניסו לשמור אותי "שפוי".

ההורים היקרים, מצד אחד מאוד עזרו לכל "שגגונותי", כאוכל כשר למהדרין, או שכשנסענו לשבת עזרו למצוא מקווה וכדו', אך עם זאת, היו לנו אינסוף ויכוחים ועימותים על "לאן אתה הולך?" ו"מה יהיה עם הצבא? עם העתיד שלך?" וכו'.

נסענו לדוד מקדומים (בשנות הבראשית שלה) ור"מ מהישיבה – חבר משפחה – נשלח להסביר לי את רוח השעה והתקופה עפ"י תורת הרב קוק. כשהגענו לשמחה משפחתית, היו כל מיני קרובים שניסו "לפתוח לי את העיניים".

מצד שני, במדרשייה חמלו על נפשי האובדת ושלחו אותי לישיבה באופקים לחברותא עם ר' חיים קמיל, לישיבת פונוביץ', לרב קנייבסקי, למרן, לישיבת חברון, "עטרת ישראל", ואפילו ל"מחנה בני תורה" של ר' מאיר חדש זצ"ל ויבלחט"א ר' מרדכי אזרחי.

רבי השיחות והמפגשים העשירו מאוד את עולמי התורני, ואני מודה לכולם על כך, אך אני – עם כל ההסתייגויות שהיו לי כלפי חב"ד – שוב ושוב חזרתי לישיבה בכפר חב"ד ולהווי הכפר.

האם זכית למענה מיוחד מהרבי?

בשנת תשל"ט התחלתי לכתוב לרבי וקיבלתי את המענה הראשון בתש"מ. מאז, זכיתי לעוד ועוד מענות שחיזקו את הקשר האישי שלי לרבי, בד בבד עם השתלבותי בכל מסגרות הישיבה, יציאה ל"מבצעים", מסירת שיעור תניא בישיבת כפר הרא"ה ועוד.

בשנת תשמ"ה נסעתי ל"קבוצה" לרבי, ולאחר שנת שליחות בישיבת "תורת אמת" חזרתי לרבי לשנת לימודים נוספת בשנת תשמ"ז.

בסוף אותה שנה הכרתי את רעייתי שתחי' ויחד כתבנו לרבי שפנינו לשליחות – איפה שרק הרבי יגיד לנו – בכל מקום ברחבי תבל. ציינו במכתב מספר גדול של תכניות והצעות

שעלו ממקומות שליחות בעולם.

על כל תכניותיי בחו"ל העביר הרבי קו שולל, והדגיש את המילה אה"ק, ועל השאלה האם להמשיך בלימודי רבנות או דווקא בית חב"ד, הוסיף הרבי למילה "או" את האות למ"ד, לאמור "לאודווקא".

לאחר נישואינו עשיתי שירות צבאי במסגרת ישיבות ההסדר, ועם סיום השירות הפעיל יצאנו לשליחות בשוב – כיום ב"ה עיר – כפר יונה. כמובן שהמשכתי בלימודי הרבנות, וכיום אני גם רב וגם שליח ומחנך, כהוראת הרבי.

האם תורת החסידות משפיעה עליך כחיי היום יום?

בהחלט. תורת החסידות ידועה בשמה – "פנימיות התורה" והיא חודרת את חיי היום יום: בעומקים שהיא מעניקה לתפילה, בהגדלת הטווחים בעבודת ה', בהצבת מטרות העומק, בתובנות ה"אין עוד מלבדו", המעניקות יכולות שרידות ותימרון לתוך עומק ורוחב חיי היום יום.

היא מוסיפה חיות בלימוד התורה וקיום המצוות שלי. מסייעת להשפעה על הסביבה בשליחות, כשאני לומד על ה"פנימיות" של יהודי. נותנת לי את התוקף והעמידה באופן של "גאון יעקב" נגד כל הפרעה בעבודת ה'.

איזה מסר תרצה להעביר לקוראים?

בימים של סוף האלף הששי, כאשר מתקרבים ב"ה לקיום היעוד "לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'", רבים המחזרים לתקן את נשמותינו, הכל מכוונים לטוב וכולם בטוחים שהם המביאים את אור התורה הגדול.

מה לעשות שלא לכל הדרכים והשיטות יש קבלות להצלחה מובטחת.

בקשר לחסידות חב"ד – רואים שבמשך שבעים שנות אימה תחת המגף הרוסי, התנועה היהודית היחידה ששרדה ואף ניצחה, והוכיחה את יכולותיה למול תנאי ה"בלתי אפשרי" היא חסידות חב"ד.

יכולתה לפרוח בכל פינה בגלובוס ובכל תנאי שטח, היא קבלה וערובה להצלחה אמיתית בעבודת ה'. ולכן מבלי לגרוע או להחסיר מאף אחד אחר, דבר אחד בטוח – לחב"ד יש קבלות.

אור-ר' זלמן קליינמן נירח

מצאת הרב יהודה לייב ויסגלס

לא ליהנות מה'הבלי'

מה הטעם שיורקים ב"להבל ולריק" שבעלינו לשבח ומהו המקור הראשון למנהג זה • איזה מגדולי ישראל ביקשו לבטל את המנהג ומדוע • למה אין חשש לכבוד בית הכנסת במנהג זה • ומדוע נוסח חב"ד אינו מסתדר עם הגימטריות

מנהג קדום שנשתמר

מנהגם של חסידי חב"ד הוא, שבעת אמירת עלינו לשבח, כאשר מגיעים למילים "שהם משתחוים להבל ולריק" יורקים. וכפי המובא בספר המנהגים, מדויקים לירוק לאחר האמירה דווקא: "הריקה היא אחר האמירה". מנהג זה נשתמר בעיקר בחסידות חב"ד, על אף היותו מנהג אשכנזי קדום. המנהג כבר מובא במהרי"ל – שנחשב כ"אבי מנהגי אשכנז" – כמנהג פשוט "כשהיה אומר בעלינו לשבח להבל וריק היה מקיא [=יורק] – פעם אחת, כמו שנוהגין העולם".

מחיקת הצנזורה

מה הביא לכך שהמנהג הנפוץ באשכנז כמעט ונעלם, על אף שיסודותו בהררי קודש? הדבר אירע בעקבות הלשנה מכוונת, הגויים הבינו, בעזרת מומרים ומשומדים למיניהם, שתפילת עלינו לשבח, ובפרט המשפט "שהם משתחוים להבל ולריק", מכוונים כנגד הגויים ואמונתם התפלה, לבזותם ולביישם, וכפי שנרמז בגימטרייה של המילה "וריק" [כמו הנוסח הנפוץ יותר, אבל נוסח חב"ד "ולריק"], שהיא בגימטרייה יש"ו.

מובן מאליו שהמנהג לירוק בעת אמירת מילים אלו, הוסיף על הקצף והזעם של הגויים, והמשפט "שהם משתחוים להבל ולריק" נמחק מן הסידורים על ידי הצנזורה, עד שבשנת ת"ס"ג, אף יצאה בפרוסיה הפקודה "להשמיט מילים אחדות מתפילת עלינו, ולא לרקוק".

ומפני הסכנה הגדולה שבדבר, היו גם מגדולי ישראל שביקשו לבטל את המנהג, וכפי שכתב ה"חווה יאיר" "אני תמה על מנהגים כאלה, פן יבולע גדי בין שבעים אריות, ולא סמכין אניסא [לא סומכין על הנס]".

חשש איסור

אמנם מלבד הגזירות הנ"ל, היו מגדולי ישראל שהתנגדו למנהג זה וביקשו לבטלו, גם מחשש איסור.

וכה כתב השל"ה הקדוש "וקצת מן ההמונים נוהגין להקיא בעלינו, ואינן יודעים למה הם

מקיאים, ורובא דרובא בזמן הזה שאינם מבינים כלל לשון הקודש, ומקיאין כשאומרים 'ואנחנו כורעים', וזה איסור גמור.. על כן מן הראוי שיש למחות בידיהם".

וביאר דבריו, שבזמן השל"ה כבר היו הסידורים מצונזרים, ולכן הקהל הפשוט והתמים שבקושי ידע לקרוא לשון הקודש, ורק ידע שרוקקים, החל לרקוק דווקא ב"ואנחנו כורעים", ומובן גודל האיסור שבדבר.

אך למרות החששות הנ"ל, כתב הט"ז לקיים את המנהג, מפני ש"הכל יודעין שהריקה היא לביזיון הגילולים של עובדי כוכבים".

אין טעם המנהג לירוק רק כפי הפשוט, שהוא לביזיון דת הגויים, אלא יש בו גם טעם פנימי יותר, והוא על פי הידוע, שבדקות, כוללת עבודה זרה, כל עבודה, שהיא זרה ואינה בצד הקדושה, ולכן הדגשת הפלאת הדביקות של עם ישראל בה, היא עד כדי כך, שרוצים שלא ליהנות עד הקצה האחרון מענייני ההבל והריק של עולם הזה

ובאמת, כתבו אחרוני זמננו שאין חשש הלכתי במנהג זה, רק שיקפיד לירוק קודם ל"ואנחנו כורעים", ויעשה הפסק בין הריקה לאמירת "ואנחנו", כפסק הרמ"א "יפסיק מעט קודם שיאמר: ואנחנו כורעים".

טעם המנהג

בטעם של המנהג, מביא הרבי ב"היום יום": "מהדיבור מתהווה רוק, ואין רוצים ליהנות מרוק זה".

ומזה מובן, שאין טעם המנהג לירוק רק כפי הפשוט, שהוא לביזיון דת הגויים, אלא יש בו גם טעם פנימי יותר, והוא על פי הידוע, שבדקות, כוללת עבודה זרה, כל עבודה שהיא זרה ואינה בצד הקדושה, ולכן הדגשת הפלאת הדביקות של עם ישראל בה, היא עד כדי כך, שרוצים שלא ליהנות עד הקצה האחרון מענייני ההבל והריק של עולם הזה, ואפילו לא מהרוק שמתהווה מהדיבור אודות זה.

ולפי זה מובן, מדוע לנוסח חב"ד אומרים "להבל ולריק", אף ש"ולריק" אינו עולה בגימטרייה הנ"ל.

וכמו כן, מובן מפני מה הושמט מנוסח חב"ד המשך הנוסח "ומתפללים אל אל לא יושיע", שגם כאן כתוב שהמילים "אל אל לא בגי' "מחמד" עם הכולל, מפני שעל פי פנימיות העניינים, "כל ענייני עולם הזה" ובכללם הנ"ל, נכללים כבר ב"להבל ולריק".

קדושת בית הכנסת

מנהגו של הרבי ב"עלינו לשבח" כך הוא:

(א) הרבי מכסה שפתיו בידו בעת הריקה. (ב) הרבי יורק לכיוון ההפוך מארון הקודש. (ג) הרבי דורך ברגלו על הריקה כמה פעמים ואף משפשף. (ד) אחר הריקה מנגב ומסדר את שפמו וזקנו בידו הקדושה (ולפעמים – באמצעות מטפחת שמוציא מכיסו).

הנהגות אלו, המשקפות למתבונן את התוכן הפנימי של המנהג, שומרות גם על קדושתו וכבודו של בית הכנסת.

וכפי המובא בשו"ע בהלכות בית כנסת "יכול לרוק בו, ובלבד שישפשפפו ברגליו", ורק בשעת תפלת שמונה-עשרה אסור לרוק.

ואף שכתבו האחרונים, שטעם ההיתר הוא מפני שגם בביתו אינו נזהר לירוק, והיום שהקרקע מרוצפת וגם בביתו נזהר שלא לירוק אסור גם בבית הכנסת, ועוד כתבו, שהאריז"ל היה נזהר מריקה,

הרי פשוט הוא שכל זה הוא דווקא לגבי ריקה סתם, אבל הריקה ב"עלינו לשבח" היא לכבוד שמים, ואף אם יתפלל בביתו ינהג בה, וממילא פשוט שאף בבית הכנסת מותר.

ובכל זאת, יש מן הפוסקים שכתב שיהיה הרוק מעט מן המעט, כדי שלא יהיה מאוס הדבר בעיני הרואה. וכן יש לנהוג, שהרי הרוק המתהווה מהמילים "להבל ולריק" הוא מועט.

(מקורות: ספר המנהגים חב"ד ע' 17. היום יום ט' טבת. מהרי"ל הל' תפלה ג. פסקי תשובות סי' קלב ס"ח. מקור חיים אור"ח, ח"ב סי' צז. הגהת השל"ה בעמק הברכה דיני תפלה, אות מ. בית אהרן וישראל עג תשנ"ח, עמ' עב. ט"ז יו"ד סי' קעט סק"ה. רמ"א אור"ח קלב, ב. מעשה מלך פ"ג, צו. שו"ע אור"ח סי' קנא, ס"ז. שו"ע אדמוה"ז סי' צז ס"ב. משנ"ב, מ"א, פמ"ג ופסקי תשובות סקנ"א א. שם. אנציקלופדיה תלמודית ערך בית כנסת. חגיגה ה, א).

סודו של נר החנוכה

ה'שמן', מספר הנרות, מקום ההדלקה וזמן ההדלקה - כל פרטים אלו שבנרות החנוכה מסמלים את התוכן הרוחני הפנימי של חנוכה, ואת המשמעות בעבודת היהודי, על פי תורת החסידות

אור-ר' זלמן קליינמן ניר

מאת הרב מאיר ערד

עמידתם הוא בחוץ (מקום של רשות הרבים) ובשמאל (על פי הסוד, מקבלים כוחות הטומאה את כוחם מצד שמאל, היינו ממידת הגבורה, המבטאת צמצום והעלם האור האלוקי), בכדי להאיר גם את החושך של רשות הרבים.

זו גם הסיבה שנרות חנוכה הם שמונה נרות, כי זה שנרות חנוכה מאירים את החושך הוא מפני שהאור שלהם הוא למעלה ממדידה והגבלה, דבר המסומל במספר שמונה, שהוא מספר שמעל הטבע והסדר הרגיל של הבריאה (שבע).

אור זה (שאינו מוגבל) נמשך על ידי המסירות נפש של מתתיהו ובניו. מצד גודל החושך שהיה אז נתעורר אצלם כח המסירות נפש שלמעלה מההגבלה שבאדם, ועל ידי זה המשיכו גילוי אלוקי שמעבר לגבולות.

לא רק להאיר, אלא להפוך

ההדגשה היא, שלא רק שני חנוכה מאיר גם את החוץ והחושיך, אלא הוא הופך את החושך לאור, הנרות מגלים איך גם העולם במהותו העצמית הוא אלקות, שהרי "אין עוד מלבדו".

דבר זה התבטא באופן מסירות הנפש של מתתיהו ובניו, שלמרות שלא היה להם סיכוי לנצח בדרך הטבע, שהרי שעל פי טבע אין מקום שחלשים ומעטים ינצחו גיבורים ורבים, הם יצאו למלחמה, שזהו פעולה טבעית, בכדי לנצח את היוונים. ולכאורה, באם סומכים על הנס, למה בכלל משתדלים לצאת למלחמה, שזו פעולה בדרכי הטבע? אלא היה מונח אצלם שגם הטבע של עולם הזה התחתון - הוא אלקות, מצד ההרגש שאמיתית הימצאו יתברך הוא המציאות של כל הנמצאים. ולכן לא רק שלא התחשבו בטבע, אלא גם הפכו את הטבע עצמו, שהשתמשו בו כדי לגלות את האלקות בעולם.

זו גם הסיבה שזמנה של נר חנוכה הוא "עד דכליא ריגלא דתרמודאי" (שבת א, ב), "תרמודאי" רומז למרידה בה', כמפורש בכתבי האריז"ל ש"תרמוד" אותיות מורדת. הדלקת נר חנוכה לא רק מכלה ומבטלת אותם אלא אף פועלת בהם ביטול וכיליון, "כליא" מלשון כלות הנפש, שבמקום להיות מורדים, הם נהפכים לקדושה ועד לאופן של כלות הנפש.

נלחמו בהתייחסות לתורה כחכמתו של הקב"ה, שלמעלה לגמרי מהשכל וההבנה האנושיים.

ניצחון החשמונאים ומציאת פך השמן הטהור הוא ניצחון הקדושה והטהרה. הוא מבטא יותר מכל כי לימוד תורה אינו לימוד עוד חכמה, אלא לימוד חכמה אלוקית, שיש להתייחס אליה בהתבטלות גמורה לקב"ה.

מציאת פך השמן והדלקתו, למרות מאמצייהם של היוונים לטמא את כל השמנים, מבטא שגם אצל היהודי קיימת נקודה פנימית, אלוקית, ששום "יווני" - היינו שום טומאה וקליפה בעולם - לא יכול לגעת ולטמא. זהו עצם הנשמה ממש, החלק אלוקה ממעל ממש, שהוא הערך האלוקי, העצמי, הבלתי מותנה, הקיים בכל אחד מאיתנו.

בחג החנוכה אנו צריכים למצוא אותו, להדליקו, ולהאיר איתו את עצמנו ואת סביבתנו.

הלימוד מפרטי הדלקת הנר

מלבד הלימוד מה'שמן', אנו צריכים להתבונן בפרטי ההדלקה של המצווה.

למרות שנרות חנוכה תקנום מפני הנס שהיה בנרות המקדש, וכל תיקון של חכמים הוא בדומה למצווה מהתורה, אנו מוצאים מספר חילוקים בין נרות המקדש לנרות החנוכה:

א. במספרם: במנורה שבמקדש היו שבע נרות, ונרות חנוכה הם שמונה. ב. במקום עמידתם: המנורה במקדש היתה בפנים (בתוך הקודש) ובצד דרום (ימין), ונרות חנוכה מצווה להניחם מבחוץ ובצד שמאל. ג. בזמן הדלקתם: נרות המקדש הדליקו מפלג המנחה, משך זמן קודם שתשקע החמה, ונר חנוכה מצוותה היא משתשקע החמה.

ההסבר לחילוקים אלו, יובן כשנתבונן במטרתם של נרות חנוכה.

מלחמת היוונים היתה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". ועל ידי התגברותם [ובפרט לאחר שנכנסו להיכל וטימאו כל השמנים שבהיכל], נעשה התגברות החושך של ה"לעומת זה", ולכן, כשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחו את היוונים תיקנו נרות חנוכה, בכדי להאיר את החושך.

זו הסיבה שזמן הדלקתם של נרות חנוכה הוא בשקיעת החמה, זמן של חושך, ומקום

חג החנוכה נקבע לזכר שני ניסים עיקריים: א. ניצחון החשמונאים במלחמה. ב. נס פך השמן.

אולם כאשר הגמרא (שבת כא, ב) שואלת "מאי חנוכה?", אין היא מזכירה כמעט את ניצחון המלחמה, אלא מתמקדת בנס פך השמן:

זה לשון הגמרא: "כשנכנסו יוונים להיכל, טימאו כל השמנים שבהיכל. וכשגברה מלכות בית-חשמונאי וניצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן, שהיה מונח בחותמו של כהן גדול; ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בונס והדליקו ממנו שמונה ימים".

ומכאן, שנס השמן מבטא את מהותו האמיתית של חנוכה. המאבק בין היוונים ליהודים היה סביב עניינו של השמן, מבחינה רוחנית ופנימית. הן לגבי היוונים והן לגבי היהודים היווה השמן סמל ודגל, ולכן התמקד המאבק ביניהם - בשמן.

לטמא ולא לשפוך

השמן מסמל את החכמה. וכפי שהגמרא אומרת (מנחות פה, ב): "מתוך שרגילים בשמן זית, חכמה מצויה בהם". השמן צף על כל המשקין, וגם כח החכמה הוא ראשית כוחות הנפש של האדם. החכמה הנעלית ביותר, היא כמובן חכמת התורה - "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים".

היוונים עסוקים בלטמא את השמנים. הם לא שופכים אותו ומאבדים אותו, אלא רק מטמאים. לא מפריע להם השימוש בשמן כשלעצמו, אלא ההקפדה על שמן טהור בדוקא. המשמעות הרוחנית של זה היא שאין להם בעיה עם עצם החכמה של התורה, אלא על הטהרה שבה, היינו סגולתה הרוחנית וקדושתה.

כל המושג של טומאה וטהרה אינו דבר שכלי. זהו גזירה אלוקית לא מובנת. כך גם בהקפדה על השמן הטהור - האם בגלל שהשמן נטמא הוא דולק פחות טוב? משהו מתכונותיו נפגע? כמובן שלא. זהו הקפדה רוחנית אלוקית, שמעבר לשכל האנושי.

נגד זה התקוממו היוונים. לא הפריע להם עצם לימוד התורה. אדרבא בהיותם אנשי שכל ומדע, הם אף העריכו את הפילוסופיה וההשכלה הטמונה בתורה. אבל הם התנגדו לתפיסה שיש בתורה ממד אלוקי, על שכלי. הם

אור-ר' זלמן קליינמן נירח

מאת הרב ישבעם הלוי סגל

חג הגאולה י' בכסלו

ספר "בד קודש" מכ"ק אדמו"ר האמצעי זי"ע, הוא כתב הבקשה שכתב בעת מאסרו בשנת תקפ"ז, אל שר הפלך וויטעבסק הגענעראל גובערנאטאר" חאוואנסקי.

השם "בד קודש" ניתן כנראה ע"י המו"ל הראשון על דעת עצמו, ויתכן שטעמו, כי בהוצאה הראשונה נדפסה הבקשה ביחד עם מכתב כ"ק אדמו"ר הזקן על דבר צאתו לחופשי, וכן ביאור מגילת רות לתלמידו הרה"ק מו"ה אהרון הלוי הורביץ מסטראשעלע, ונקרא הקובץ בשם כללי – "בד קודש".

המאסר היה עקב מלשינות של איש בליעל ממתנגדי תנועת החסידות, שניסה לסחוט כספים מהרבי, וכשנוכח שמזימתו לא תצלח החליט לנקום בו ע"י שטפל עליו עלילה, שכאלו הרבי מתכנן מהפכה צבאית ברוסיה נגד הצאר, בשיתוף פעולה עם השולטן הטורקי – שהיה אז במצב מלחמה עם רוסיה, וכאלו הובטח לרבי בתמורה – שימלוך בארץ ישראל.

עלילה זו – מלבד שגרמה נזק גדול לבריאותו של הרבי – הנה גם סיכנה (היל"ת) את חייו במשפט קשה של מורד במלכות, וגם סיכן את קיום תנועת החסידות.

כל מה שקורה בעולם, מתקיים ומתנהל בהשגחה אלוקית מפורטת, ובודאי בכל הקשור לעם ישראל, וכל שכן לצדיקים ובעיקר לנשיא בישראל, ומקרה זה (העלילה) לא היה קורה אלמלא היה קיטרוג בבית דין של מעלה.

עיקר הקיטרוג של השטן היה על החסידים, שאינם מקיימים כראוי את ההתקשרות המיוחדת של החסידים לרבי, שהוא קשר של עצם הנשמה באופן של התבטלות והתאחדות החסיד ברבי עד הדרגה העליונה ביותר – אור ומאור.

כי הקיטרוג על התגלות תורת החסידות ולימודה ברבים, כבר התבטל בשנים רבות לפני כן – בגאולת אדמו"ר הזקן (י"ט כסלו), ולכן התעורר השטן לקטרוג על ענין עקרוני יותר, היינו התקשרות פנימית של חסיד אל הרבי המגלה את תורת החסידות בהבנה פנימית בשכל האדם ובהרחבה.

אדמו"ר האמצעי נחשב כספירת הבינה של תורת החסידות, וספריו ומאמריו נכתבו בהרחבה ובביאורים והסברים ארוכים ביותר, ונקראו בפי החסידים בשם "רחובות הנהר", וע"י העמקה בתורת החסידות התקשרו החסידים ברבי בפנימיות נשמתם.

ועל קן קיטרוג השטן וכת דילי' כדי להעמידם בניסיון קשה, ולבטל את התקשרותם לרבי. זה נעשה בעולם הזה באמצעות איש

הבליעל הנ"ל שהעליל על הרבי עלילת שוא. בכתב הבקשה אל שר הפלך מבקש הרבי אשר "למשפטו דוקא אני חפץ" כי "ודאי עיניו תחזנה מישרים ... יותר מכל איש שר ושופט ... להסיר מעלי כל קיטרוגי שוא", ומנמק זה ב"הצעות והקדמות שפירש וביאר" כ"ק אדמו"ר הזקן כשהיה תפוס בפעטרבורג, הצעות מיוסדות בחכמת הקבלה ומבוארות על פי תורת חסידות חב"ד.

במכתב הבקשה מהמושל, אינו מבקש לרחם עליו ולהטות את משפטו למידת החסד, אלא רק להיות נאמן לאמת האובייקטיבית במשפטו.

ומוסיף כי מאחר שהוא (שר הפלך) מייצג את המלכות ברוסיה, וכל מלכות בעולם ניתנת ממלך מלכי המלכים הקב"ה – שחותמו אמת, ו"אמת" הוא דבר שקיומו נצחי ("קושטא קאי שיקרא לא קאי" (שבת קד ע"א)), לפיכך כל נטיה – בין אם היא

הקיטרוג על התגלות תורת החסידות ולימודה ברבים, כבר התבטל בשנים רבות לפני כן – בגאולת אדמו"ר הזקן (י"ט כסלו), ולכן התעורר השטן לקטרוג על ענין עקרוני יותר, היינו התקשרות פנימית של חסיד אל הרבי המגלה את תורת החסידות בהבנה פנימית בשכל האדם ובהרחבה

לחסד ובין אם היא לדין, אינה אמת, כי היא עומדת בסתירה ואינה קיימת ביחס להשקפת הצד השני – המנוגד לו, ונמצא שמלכות ה' שהיא אמת, היא אובייקטיבית שאינה נוטה לשום צד כנ"ל, אלא מעל הכל.

ולפיכך רק הוא – כנציג הממלכה – יכול וצריך לשפוט משפט אמת, מבלי לנטות ימין או שמאל, כי מלכותו ניתנה לו רק בחסד המלך העליון – הקב"ה.

וכנוסח הברכה שצריך לברך כאשר רואים מלך (כשר) ממלכי אומות העולם: "ברוך וכו' שנתן מכבודו לבשר ודם" (קצש"ע סימן ס"ז).

המאסר והגאולה הזאת היא דוגמה נוספת לעובדה שכל ענין הגלות שגלו ישראל – עם מלכות בית דוד – לבין האומות, הנה מלבד ענין הכפרה שיש בגלות על עוונותינו, כי מפני חטאינו גלינו מארצנו (תפילת מוסף), הרי בעיקרה היא לצורך תיקון העולם במלכות שדי והכנתו

ליעוד המקווה בזמן הגאולה, שאז "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל העולם" (ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. ל"ש ישעי' רמז תקג), "והיה ה' למלך על כל הארץ וגו'" (זכריה יד, ט).

ואמר רבי אלעזר (פסחים פז ע"ב): "לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים", בכדי שגם הגויים ומלכיהם יקיימו שבע מצוות בני נח ויתנהגו כרצון ה'.

וכמו ספירת המלכות שבאצילות שה' מתלבש בה ויורד לעולמות בי"ע, בבחינת "שכינתא בגלותא", בכדי לברר את ניצוצות הקדושה שירדו לשם, ולתקן עולם במלכות ה'.

וכך גם הרבי – מלך ישראל – יורד אל מלך ממלכי האומות, ומנחה אותו למלוך בדרך האמת, ועי"ז להושיע את ישראל.

ואכן ביום יו"ד בכסלו ה'תקפ"ז זוכה הרבי במשפטו, וזכה לכבוד גדול וקידוש שם שמים, ונקבע יום זה לחג הגאולה בו נגאל הרבי"י – ראש בני ישראל ועימו כל תורת החסידות, שהיא המביאה גאולה לכל עם ישראל ולכל העולם כולו – "אימתי קאתי מר? לכשיפוצו מעינותיך חוצה" (כש"ט בתחלתו).

מקורות לעיון: ספר "בד קודש". שיחת שמח"ת תרצ"ד ס"ב. סה"ש תש"א ע' 50. לקו"ש כ"ה ע' 348.

(עפ"י ספר 'ערכים בחסידות' שי"ל בעז"ה בקרוב)

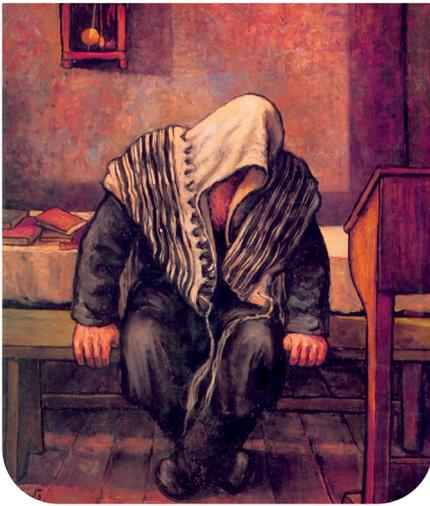
המשך מעמוד קודם / המצוות בפנימיות

זה גם הקשר ל"ט בכסלו, ראש השנה לחסידות, החל ימים מספר לפני חנוכה, שעניינו הפצת המעיינות חוצה, שגם אלה שהם במצב של חוצה הכי ירוד, כולל גם ענין של מרידה ר"ל, הרי ע"י הפצת המעיינות חוצה, מתבטלת כל מציאות המרידה שהיתה אצלם לפני זה. ויתירה מזה, שנעשה בהם ענין הכיליון, כלות הנפש. ועל דרך שיהיה לעתיד לבוא, שאז יהיה "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ויתירה מזה – "אז אהפוך אל עמים גו' לעבדו שכם אחד".

[מבוסס בעיקר על שיחת חנוכה בלקו"ש כרך ב, ומאמר 'להבין ענין נרות חנוכה' סה"מ מלוקט ו']

המגיד ותלמידיו

מקבץ סיפורים על המגיד ממעזריטש, מגדולי תלמידי הבעש"ט וממלא מקומו • לרגל יום ההילולא שלו בי"ט כסלו תקל"ג

אור-ר זלמן קליינמן ניר

כלל גדול בחסידות

מסביב ליל עלטה. העיירה שקועה בשינה עמוקה. אחד התלמידים עומד ונוקש על דלת בית המגיד הגדול. "מי שם?", נשמע הקול מבפנים. "אני!", משיב התלמיד, אשר קור הליל גוהר עליו. "מי שם?", נישא שוב קולו של המגיד מבפנים. "אני!", נשנית התשובה, אך הדלת לא נפתחת עדיין. "מי שם?", שואל המגיד בשלישית. התלמיד נמלך ברעיוניו, יותר אינו משיב כבראשונה, אלא נוקב בשמו. אזי נפתחת לפניו הדלת לרווחה.

התלמיד נכנס פנימה, ושוחח לפניו רבו את העניין לשמו בא. בסיום השיחה מטיל המגיד שליחות מסוימת על אותו תלמיד. עליו לנסוע למחרת לכפר סמוך, שם ישתתף בהכנסת ילד יהודי בבריתו של אברהם אבינו.

מובן מאליו כי התלמיד קיים את דברי רבו. למחרת, אחר תפילה ופת שחרית, קם ונסע לכפר השכן. הוא הגיע לבית המדרש בו נערכה הברית, אף ישב עם הקרואים לשולחן בעת עריכת הסעודה. איש לא הכירו במקום, מכיוון שלבש בגדים פשוטים ודלים חשבוהו לעני הנודד בדרכים, החפץ ליהנות מסעודת חינוך. בתום הסעודה, התברר כי חסרה כף של כסף. מיד כווננו מבטי הכול לאותה קרן זווית, בה יושב האורח הבלתי מוכר.

בעל הבית, ללא גינונים יתרים, ניגש אליו והרעים בקולו: "החזר מיד את כף הכסף!". "לא אני לקחתי זאת...", הצטדק אותו תלמיד חשוב. אך בעל הבית לא האמין לו. "החזר תכף ומיד את כף הכסף!", הרעים בקולו בשנית. "לא אני לקחתי", נישא קולו הנובך של האורח היושב ופניו מושפלות.

עמדו בני המשפחה ובדקו בכליו ובכיסיו, וכמובן לא מצאו מאומה. מקצה השולחן התרומם לפתע עני קבצן שאף הוא השתתף בסעודה ואיש לא שת לבו אליו עד הנה. הוא ניסה לחמוק מבעד לדלת באין רואים, כאשר מכיס מעילו מבצבץ כף של כסף... מישהו הבחין בו והזעיק את בעל השמחה. מיד נטפלו לגנב האמיתי ובבקשת סליחה והתנצלות, שלחו את אותו התלמיד לשלום.

כאשר שב אל רבו, נענה המגיד הגדול ואמר לו: "מי שאומר פעמיים 'אני', חייב לכפר על כך באמירת פעמיים 'לא אני'..."

ולמד התלמיד כלל גדול בחסידות: גם על משהו של משהו גאוה – לוקים...

שבמשך השנה הוא מקדיש את כל עתותיו לתורה, וענייני הפרנסה מתנהלים ע"י זוגתו. מלבד שבועות אחדים, כאשר מגיע זמן היריד, מכינה לו אשתו את כל הדרוש והוא נוסע ללייפציג – ליריד לקנות סחורה, ובשובו לביתו חוזר לתלמודו מבלי לבטל זמן נוסף עבור ענייני הפרנסה.

שאלו המגיד: "לשם מה עליך לבזבז זמן ארוך עבור הנסיעה הלך ושוב – שאז אינך יכול ללמוד תורה כדבעי? (ולמרות שגם בדרך הנך לומד, אבל אינו דומה לימוד בבית בישוב הדעת – ללימוד בדרך), עדיף שתשהה בביתך ורק תחשוב ותתבונן בכל פרטי העניינים הקשורים עם היריד, הנסיעה ליריד, החניה בדרך, המשא ומתן ביריד, והדרך חזרה. ובאופן כזה תוכל לסיים את תפקידך במשך זמן קצר שלא בערך לגבי השבועות האחדים שהנך מבזבז למטרה זו?"

ויען חברו: "מדברייך נראה שהנך 'בטלן' – כדי להביא את הסחורה, מוכרחני להיות שם!"

"וכן הוא גם בנוגע לענין התפילה עם כוונות האריז"ל" – הפטיר הרב המגיד – שכאשר רוצים "להביא את הסחורה", לא מספיקה המחשבה וההתבוננות בענייני כוונות וכו' בשעה שהעניין עצמו ממנו והלאה, אלא צריך להיות שם בכל מציאותו, ורק אז יכולים באמת "להביא את הסחורה".

גאון התלמידים לא הסכים

בתקופת החרם שעשו על החסידים, רצו תלמידי המגיד לעשות חרם נגדי על המחרימים. הם מאוד רצו שגם אדמו"ר הזקן ישתתף איתם בחרם, היות שאדמו"ר הזקן היה גדול בגאונותו מיתר התלמידים. אבל אדמו"ר הזקן לא רצה להשתתף בחרם.

מדוע רצו כל כך לעשות את החרם הנגדי? כיוון שהם ידעו שאם יעשו עליהם חרם כמו שצריך – ינתקו אותם משורש הנשמות והם ישתמדו ויתבטלו.

אבל אדמו"ר הזקן לא הסכים וגם המגיד הקפיד על כך שעשו את החרם ואמר לתלמידיו: "תדעו שבה הפסדתם את הראש שלכם. אך זאת הרווחתם: שבכל פעם שתהיה מחלוקת בין החסידים למתנגדים – יד החסידים תהיה על העליונה".

ואכן, המגיד הלך לעולמו בי"ט כסלו של אותה שנה.

רב צדיק גדול

אחד מהתלמידים של המגיד ממעזריטש היה רב באיזה עיירה והתושבים המתנגדים רצו לסלקו מתפקידו, אלא שלפני כן רצו להתייעץ עם השמש שהיה ירא שמים גדול.

השמש, בשמעו את רצונם של התושבים, ביקש לספר להם סיפור:

"ב"ה זכיתי לראות כל יום את הרב יושב ולומד עם מישהו שלא הכרתי. כששאלתי את הרב: "מי הוא זה?" אמר לי הרב: "אם זכית לראות – אספר לך. זה היה אליהו הנביא".

אלא שפעם אחרת ראיתי עם עוד אדם לא מוכר שנראה כמלך, שאלתי: "מי זה היה?" וענה לי הרב: "דע לך שזה היה המלך מנשה בן חזקיה, ומדוע בא אלי? מעשה שהיה כך היה.

בעיירה אחת היה במקום מסוים שתי וערב בצורת אדם, והיה יהודי שלא יכול היה לסבול זאת. הוא היה בא באופן קבוע לעשות את צרכיו שם, עד שהדבר נודע לממשלה ושרפוהו.

באותה עיירה היה מנהג יפה, שאם ח"ו מאן דהוא נפטר, העיירה לוקחת על עצמה את פרנסת המשפחה. וכאן במקרה זה באו אנשי העיירה אל הרב בבקשה שיפסוק שאינם מחויבים לפרנס את משפחתו של היהודי הנ"ל, כיוון שהנפטר הינו כמו המאבד עצמו לדעת, היות שידע מראש מה דינו של אחד שעושה מעשה כזה.

היות שאני הייתי הרב, לכן הגיע אלי המלך מנשה בן חזקיה והודיעני שהנפטר עשה את מעשיו בדין, כיוון שהוא גלגול נשמתו (ידוע שמנשה היה רשע שהעמיד צלם והיה צריך לתקן את מעשיו)".

לאחר ששמעו בני העיירה את הסיפור, הבינו שיש להם רב צדיק גדול וגם שמש גדול. כמובן שמיד גנזו את רצונם לסלקו.

"להביא את הסחורה"

המגיד ממעזריטש פגש פעם בחבר מנעוריו (לפני שנעשה תלמידו של הבעש"ט), שגם היה גאון ומקובל וכו' ולמד עם חברו נגלה וקבלה.

שאלו חברו: "מהי הסיבה לשינוי הנהגתך, שאתה מאריך בתפילתך שלא לפי ערך מכפי שנהגנו שנינו בעבר, שגם אז התפללנו בכוונות האריז"ל?"

כאשר שמע המגיד שאלתו התעניין בקשר לסדר עבודתו באורח חייו, וסיפר לו החבר

"ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמור"

את הסיפור הבא שמעתי מיהודי, המכהן בתפקיד בכיר באחד הבנקים:

בשנת תשע"ה היו דיבורים על פיטורי ממקום עבודתי. אמנם הדבר לא נאמר לי ישירות, אולם נלחש מפה לאוזן. הדבר הפריע לי מאוד. גם תוכן הדברים וגם שניסו להסתיר זאת ממני.

היות ולא הייתה לי אוזן קשבת במקום עבודתי, במצוקתי כי רבה, פניתי לעבר ספריית חב"ד ששוכנת ברח' שפת אמת בבני ברק. נכנסתי למקום ופתחתי 'אגרות קודש', לאחר בקשה שהקב"ה יאיר את עיניי.

והנה נפתח במכתב שבו כתוב: "בנוגע לקשיים במקום עבודתו, ייתן צדקה ויבדוק התפילין שלו, ויבשר בשורות טובות".

מיד יצאתי, שמתי פרוטה לצדקה בקופה הראשונה שנקרתה לפני, ופניתי ליישם את הוראתו השנייה של הרבי.

למחרת הבאתי את התפילין לעבודה והזמנתי חבר שעובד בתחום, שייקח אותם לבדיקה. לא הסברתי לו מדוע. הוא גם לא שאל.

לא עבר זמן רב והחבר מתקשר אליי ושואל אותי: "האם יש דיבורים לגביך על פיטורים מהעבודה?". הייתי בהלם מוחלט. שאלתי אותו: "מדוע נראה לך?"

והוא עונה לי: "בדקתי את התפילין, גם ברש"י וגם ברבנו תם' בפסוק – 'ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו' במילה 'לשלחנו' יש מחיקה... אבל אל תדאג, תיקנתי את המחיקה..."

כעת הגיע תורי להסביר לו מדוע מסרתי את התפילין לבדיקה, ותורו להיות בהלם... כמובן שהדיבורים על הפיטורים ירדו מהפרק ונעלמו כלא היו.

(מאת הרב שמואל פרלשטיין)

אוצר חידושים בש"ס

חלק ראשון: סנהדרין פרק א'

תורתו של הרבי, ארוכה מיני ארץ ורחבה מיני ים. וזאת בכל חלקי פרדס התורה. אבל רבים אינם שמים לב

לאוצרות של חידושים בש"ס, המתגלגלים ומתחבאים כאילו בדרך אגב בתוך השיחות, ובאותיות הקטנות של ההערות, האגרות וכו'. באופן שלא נגזים אם נאמר, שבעבודה מסודרת אפשר להוציא לאור, עשרות כרכים של חידושים לש"ס בבלי וירושלמי, מתוך כתביו של הרבי.

ומי שנראה לו הדבר כגוזמא, יעיין בכרך הראשון שיצא לאור בזמנו על פרק ראשון במסכת סנהדרין (דהיינו בסך הכל מתחילת המסכת עד דף יח, א). ספר גדול המכיל 302 עמודים, והעוסק ברובו בחידושי הלכות בנגלה (חוץ מכמה ביאורים בסוגיות של אגדתא). כאשר העורכים מנפים בכוונה את כל הביאורים בחסידות ובעבודת ה', כדי שיהיה זה ספר המתאים לסגנון הישיבתי המקובל והשווה לכל נפש. בקצב כזה אמורים להיות לפחות 5-6 כרכים לסנהדרין בלבד, ומעתה ואילך צא וחשוב כמה כרכים יהיו על הש"ס כולו.

עבודת הליקוט והעריכה נעשתה ע"י הרב **שלום דובער הלוי וולפא שליט"א**. כל ההערות של הרבי בשולי הגליון פוענחו ונכנסו ב"פנים". כמו"כ, כאשר ענין אחד נזכר בשיחות ובאגרות ובהתוודעויות, ומטבע הדברים יש בכל מקום נקודות חדשות, ודברי תורה עשירים במקום אחר, הרי אז הוכנסו כל המקורות ל"מערכת" באופן שלא מורגש כלל שיש כאן חומר מכמה מקומות. (אלא שבתחילת כל פרק יש רשימת מקורות מדהימה, לפעמים 20 מקורות מתורתו של הרבי, שמהם נשאבו הדברים).

הכרך שלפנינו עוסק ב-20 סוגיות, ומהם: נזק דשור המועד או שור תם, כמיתת בעלים כך מיתת השור, גדר ההטיה אחר הרוב בסנהדרין, טעה בדבר משנה חוזר, פעולת ההתראה לשיטת הרמב"ם רש"י ותוס', דין עבר הירדן בהבאת העומר וקיום מצוות, שמור את חודש האביב, ועוד. בסוף הספר יש שתי הוספות שכל אחת מהוה קונטרס בפני עצמו: "איסור הלימוד בחכמת האומות ואופני ההיתר", ו"נבואה בזמן הזה".

העורך אף זיכה אותנו בביאורים וההערות שלו, שנדפסו בשולי הגליון. ועיקרם שקו"ט בהבנת דברי הרבי. וביניהם גם הערותיו של המבקר הרב **אברהם ברוך פבזנר שליט"א**. למרבית הפלא, הקדיש גם הרה"ג ר' **מאיר מאזוז שליט"א** מזמנו לבקר כמה פרקים, על אף טרדותיו המרובות בהפצת תורה, וכן עבר על החומר הרב **אסף חנוך פרומר שי'**, חתנו של העורך.

הספר יצא ע"י ועד להפצת שיחות בראשותו של הרב **זלמן חאנין שי'**.

במבוא מבאר העורך את הסיבה שהתחיל במסכת זו דווקא, ע"פ שיחותיו של הרבי שאדמו"ר הרי"צ היה לומד מסכת זו בחלוקת הש"ס, כי עניינה היא "מורי הוראה", ודיני המלך.

"הכל תלוי במזל אפילו ס"ת שבהיכל". לו היה נמצא הנגיד החסידי, שיש לו בינה יתירה להעריך את חשיבות הפרוייקט, ושיהיה מוכן לממן קבוצה של אברכים מאנ"ש שימשיכו לערוך כרכים נוספים של חידושים בש"ס, בוודאי זה יתרום רבות להפצת תורתו של הרבי ולקרב את התגלותו השלימה.

לזכות
התנאים **יוסף יצחק שי'**
ריפקין
לרגל הגיעו לגיל מצוות
ביום הכיפורים תשע"ח
ולזכות הוריו ומשפחתו
שיחיו